

Επισημάνσεις επί του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (B1 στάδιο)

ΤΕΕ

ΤΜΗΜΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Σεπ 2015

1 ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

2	Εισαγωγή	3
3	Αναπτυξιακές χωρικές ενότητες.....	4
	Πρόταση	4
4	Ειδικές Χωρικές Ενότητες.....	5
	Προτάσεις.....	6
5	Υποδομές.....	6
	Οδικοί Άξονες.....	6
	Αεροπορική σύνδεση	7
	Σιδηροδρομικό Δίκτυο	7
6	Πρωτογενής – Δευτερογενής Τομέας	8
7	Τριτοβάθμια εκπαίδευση.....	9
8	Ενέργεια – Περιβάλλον	10

2 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πριν την παράθεση παρατηρήσεων – επισημάνσεων προς την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, θα θέλαμε να τονίσουμε ότι το ΤΕΕ/ΤΔΜ παραβρέθηκε στις συναντήσεις εργασίας κατά την φάση της διαβούλευσης που προηγήθηκε του προτεινόμενου σχεδίου, τόσο στην Περιφέρεια όσο και στην ΠΕΔ Δυτικής Μακεδονίας. Επιπλέον, σημειώνεται ότι κατατέθηκαν οι απόψεις μας με τις τοποθετήσεις των μελών της Διοικούσας Επιτροπής όσο και των Νομαρχιακών μας Επιτροπών κατά την διαβούλευση που υπήρξε στις 2 και 4 Σεπτεμβρίου σε Κοζάνη, Γρεβενά, Καστοριά και Φλώρινα. Πρέπει δε να τονιστεί ότι η τρέχουσα διαβούλευση πραγματοποιείται τον Σεπτέμβριο του 2015 με στοιχεία μελέτης προ του 2014. Από μόνο του αυτό ως στοιχείο τονίζει την αναγκαιότητα να ληφθεί υπόψη το εγκεκριμένο ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας, το οποίο οριστικοποιήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιανουάριο του 2015, κατόπιν ευρείας και ουσιαστικής διαβούλευσης. Επίσης να επικαιροποιηθούν ορισμένες καταγραφές και διαπιστώσεις οι οποίες λόγω της οικονομικής ύφεσης που διέρχεται η χώρα, έχουν αλλάξει άρδην την εικόνα σε αρκετούς τομείς της οικονομικής δραστηριότητας.

Επιπροσθέτως θα θέλαμε να τονίσουμε ότι η παρουσιαζόμενη μελέτη διαθέτει ικανοποιητική πληρότητα ως προς τα στοιχεία, την ανάλυση και παρουσίαση του πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού χωρίς ουσιαστικά γενικότερα να απομονώνει τις ιδιαίτερες δυνατότητες του κάθε γεωγραφικού χώρου με αναφορά σε επίπεδο Δήμου πλην ορισμένων επισημάνσεων τις οποίες και θα παραθέσουμε παρακάτω. Άλλωστε όπως αναφέρεται και στο Α1 στάδιο της μελέτης (σελ.537) «είναι χρήσιμο το επίσημο έγγραφο (Απόφαση Έγκρισης) του αναθεωρημένου ΠΠΧΣΑΑ να μην είναι εκτεταμένο, αλλά περιεκτικό και διατυπωμένο με σαφήνεια, χωρίς πολλαπλές και αντικρουόμενες έννοιες, κυρίως στο μέρος όπου θα διατυπώνονται οι στόχοι και οι χωρικές στρατηγικές», ώστε να είναι αποδεκτό δίδοντας ευελιξία και όχι δεσμεύσεις στον τωρινό υπό μελέτη σχεδιασμό.

Το ΠΠΧΣΑΑ έχει ως βασική παραδοχή την βιομηχανική φυσιογνωμία της Περιφέρειας, η οποία προκύπτει εξαιτίας του ΑΕΠ που παράγεται από την εξορυκτική διαδικασία εκμετάλλευσης του λιγνίτη στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας καθώς και από τον κλάδο της γουνοποιίας κυρίως στον τομέα της μεταποίησης. Η καταρχήν ορθή αυτή παραδοχή, αναπτύσσεται διεξοδικά στο κείμενο αλλά ταυτόχρονα επισκιάζει αρκετούς δυναμικούς τομείς ανάπτυξης της Περιφέρειας, όπως η αγροτική παραγωγή και η κτηνοτροφία και κυρίως η ανάπτυξη μεταποιητικών μονάδων που σχετίζονται με αυτές. Επίσης, θα πρέπει να προβλέπει τη στήριξη των δραστηριοτήτων που στοχεύουν στην ανάπτυξη οικονομικών, επιχειρηματικών και κοινωνικών σχέσεων με τις γειτονικές χώρες της Αλβανίας και της ΠΓΔΜ. Εκτιμάται πως σε βραχύ χρονικό διάστημα οι χώρες αυτές θα αναβαθμίσουν περαιτέρω τις σχέσεις τους με την ΕΕ (κυρίως η Αλβανία) γεγονός που προσφέρει στην οικονομία της ΠΔΜ μια εξαιρετική ευκαιρία προκειμένου να αναπτυχθούν ισχυροί δεσμοί συνεργασίας σε όλους τους τομείς, με πιο άμεσους τους τομείς της παροχής υπηρεσιών υψηλής εξειδίκευσης και τεχνικής στήριξης.

3 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Η εξειδίκευση των ειδικότερων ζωνών και χρήσεων γης κατά κύριο λόγο στις ενότητες των Καλλικρατικών Δήμων θα προκύψουν συνδυαστικά από τα ειδικά χωροταξικά και βέβαια στην συνέχεια, από τον υποκείμενο χωροταξικό σχεδιασμό των Δήμων της Περιφέρειάς, με μελέτες και εγκρίσεις των Γ.Π.Σ., ΣΧΟΟΑΠ, Τοπικών Χωρικών Σχεδίων κλπ που έπονται, βάσει των κείμενων νομοθετικών διατάξεων, της έγκρισης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου.

Ο καθορισμός των ορίων στις δέκα Αναπτυξιακές Χωρικές Ενότητες (ΑΧΕ) της ΠΔΜ συμφωνεί κατά βάση με τα διοικητικά όρια που καθορίστηκαν από την μεταρρύθμιση του Καλλικράτη με εξαίρεση τις ΑΧΕ Καστοριάς-Νεστορίου και Φλώρινας-Πρεσπών. Η αναγκαιότητα αυτή, σύμφωνα με το κείμενο της ΠΠΣΧΑΑ προκύπτει από το γεγονός ότι οι ορεινοί Δήμοι Νεστορίου και Πρεσπών στερούνται πληθυσμιακής, διοικητικής και λειτουργικής επάρκειας. Η καταγραφή αυτή αποτελεί άμεση παραδοχή μιας λανθασμένης χωροταξικής διάρθρωσης στις Π.Ε Καστοριάς και Φλώρινας, καθώς οι δήμοι με τις παραπάνω ανεπάρκειες δεν είναι δυνατόν να είναι βιώσιμοι και ανεξάρτητοι στην χάραξη της αναπτυξιακής τους πολιτικής. Επίσης τα χαρακτηριστικά των ορεινών αυτών δήμων είναι τελείως διαφορετικά σε σχέση με τους αστικούς δήμους με τους οποίους “συνενώνονται”, με αποτέλεσμα οι προτεραιότητες στην αναπτυξιακή τους πολιτική να είναι πολύ διαφορετικά ιεραρχημένες. Αυτό δυσχεραίνει την χάραξη ενιαίας αναπτυξιακής στρατηγικής καθώς οι διοικήσεις των παραπάνω οργανισμών οφείλουν σε κάθε περίπτωση να συμφωνούν, κάτι που είναι μεν ευκαίριο, αλλά αποδεδειγμένα αντιμετωπίζει στην πράξη πολλές δυσκολίες. Τέλος, η συνένωση αυτή δημιουργεί δυο πολύ μεγάλες σε έκταση χωρικές ενότητες καθιστώντας δυσχερή την άσκηση ακόμα και των βασικών αρμοδιοτήτων του κάθε φορέα.

ΠΡΟΤΑΣΗ

- ✓ Η αδυναμία αυτοτελούς ανάπτυξης των δυο ορεινών δήμων θα πρέπει να καταγραφεί στο ΠΠΣΧΑΑ με μεγαλύτερη σαφήνεια. Λαμβάνοντας υπόψη και την ευαίσθητη γεωγραφική θέση στην οποία βρίσκονται, η παραπάνω διαδικασία μπορεί να καταδείξει σε κεντρικό επίπεδο πλέον την θέσπιση ειδικών πολιτικών στήριξης τους. Στο πρόσφατο παρελθόν εξάλλου τα αρμόδια υπουργεία έχουν θέσει σε πολιτικό επίπεδο τη δυνατότητα επαναχωροθέτησης κατά περίπτωση ορεινών-μειονεκτικών δήμων, αναγνωρίζοντας με τον τρόπο αυτό τα προβλήματα λειτουργίας που εμφανίζουν αντίστοιχοι δήμοι σε διάφορα σημεία της επικράτειας.

4 ΕΙΔΙΚΕΣ ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Η χωροθέτηση των Ειδικών Χωρικών Ενοτήτων (ΕΧΕ) παρουσιάζει διαφοροποιήσεις ως προς τα γενικά κριτήρια επιλογής για κάθε μια ξεχωριστά και αυτό δυσχεραίνει τη διαδικασία δημιουργώντας ορισμένα λειτουργικά προβλήματα. Ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής:

- Η ΕΧΕ Γράμμου-Όντριας-Βοΐου εκτείνεται εντός των ορίων τριών δήμων (Νεστορίου, Άργους Ορεστικού, Βοΐου) και περιλαμβάνει από βοσκοτόπους αλπικού τύπου στις κορυφές του Γράμμου μέχρι ήπια οροπέδια στην περιοχή του Τσοτυλίου. Επίσης, εμφανίζει μεγάλη ανομοιογένεια ως προς τα χαρακτηριστικά των πληθυσμών, η οποία ενισχύεται επιπλέον από το έντονο ανάγλυφο και τις μεγάλες αποστάσεις που χωρίζουν τις περιοχές αυτές, με αποτέλεσμα να καθίσταται δύσκολη η διαμόρφωση ενός ενιαίου χώρου κοινής δράσης και ανάπτυξης. Τα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής διαφοροποιούνται ως προς την επαγγελματική ενασχόληση των κατοίκων αλλά και προς τις σχέσεις τους με τη διοίκηση. Για παράδειγμα οι κάτοικοι των περιοχών του Βοΐου διαθέτουν αναπτυγμένες σχέσεις με περιοχές του δήμου Άργους Ορεστικού που βρίσκονται εκτός ή σε διαφορετική ΕΧΕ π.χ. Βογατσικό, αλλά δεν διαθέτουν κανενός είδους σχέση με τα χωριά του π. δήμου Ακριτών.
- Η ΕΧΕ Δυτικού Βιτσιού-Κορεστίων ακολουθεί τα διοικητικά όρια των Π.Ε Καστοριάς και Φλώρινας περιοριζόμενη σε αυτά της Καστοριάς. Η επιλογή αυτή δημιουργεί προβλήματα στην ανάπτυξη σημαντικών δραστηριοτήτων της ΕΧΕ καθώς δεν συμπεριλαμβάνει περιοχές της Βορειοανατολικής και Ανατολικής πλευράς του όρους Βίτσι (είναι ενταγμένες στην ΕΧΕ Κορησού-Νυμφαίου-Ζάζαρης η οποία φτάνει μέχρι τα διοικητικά όρια του δήμου Βοΐου) και οι οποίες αποτελούν ζωτικό χώρο ανάπτυξης εν λόγω ΕΧΕ. Η τουριστική ανάπτυξη της συγκεκριμένης περιοχής προσδιορίζεται από την επέκταση πιστών του Χιονοδρομικού Κέντρου ανατολικά προς την πλευρά του οικισμού της Δροσοπηγής, την αναβάθμιση της οδικής σύνδεση με τον οικισμό του Νυμφαίου και τη διασύνδεση με το δίκτυο των λιμνών Ζάζαρης-Χειμαδίτιδας όπως επίσης και με τον οικισμό της Κλεισούρας μέσω της βελτίωσης του οδικής σύνδεσης Πολυκεράσου-Μελισσοτόπου . Η οδική αυτή σύνδεση με τους οικισμούς της Δ.Ε. Αγίων Αναργύρων, προσθέτει επίσης τη δυνατότητα του θρησκευτικού τουρισμού, καθώς στην περιοχή υπάρχουν πολλά και ιστορικά μοναστήρια. Με τον τρόπο αυτό δημιουργείται μια ενιαία τουριστική χωρική ενότητα η οποία δυνητικά μπορεί να περιλαμβάνει πολλές και διαφορετικές δραστηριότητες, 12 μήνες τον χρόνο, με αποτέλεσμα ο επισκέπτης να διαθέτει τη δυνατότητα πολλαπλών επιλογών, επεκτείνοντας έτσι και τον χρόνο παραμονής του στην περιοχή. Η προοπτική αυτή ενισχύεται και από το γεγονός της πληθυσμιακής ομοιογένειας που εμφανίζει η περιοχή καθώς οι κάτοικοι έχουν από χρόνια αναπτύξει κοινωνικές και εμπορικές σχέσεις ακόμα και με τις πιο απομακρυσμένες περιοχές όπως αυτές των Κορεστίων. Η σπουδαιότερη και ενδεχομένως καθοριστικής σημασίας υποδομή για την ανάπτυξη της περιοχής είναι η προτεινόμενη από

το ΠΠΣΧΑΑ κατασκευή της σήραγγας Κλεισούρας καθώς θα διευκολύνει ακόμα περισσότερο την επικοινωνία και την ανάπτυξη οικονομικών και κοινωνικών δεσμών, ενισχύοντας την δημιουργία του ζητούμενου κοινού χώρου ανάπτυξης και διαπεριφερειακής συνείδησης.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Δημιουργία ξεχωριστής ΕΧΕ για την ανάπτυξη και αξιοποίηση του φυσικού αποθέματος του όρους Γράμμου και των γειτονικών ορεινών περιοχών του κατά προτεραιότητα εντός του δήμου Νεστορίου και την κατάρτιση ενός σχεδίου ανάπτυξης στοχευμένου και πλήρως επικεντρωμένου στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του.
- Δημιουργία ΕΧΕ που θα περιλαμβάνει τις υπόλοιπες ημιορεινές περιοχές των δήμων Άργους Ορεστικού και Βοΐου και την ένταξη σε αυτή περιοχών που σήμερα εντάσσονται βρίσκονται εκτός ή σε άλλες ΕΧΕ (π.χ. Νεάπολη, Βογατσικό)
- Επέκταση της ΕΧΕ Δυτικού Βιτίσιου- Κορεστίων προς τις περιοχές του Ανατολικού Βιτίσιου έως τα όρια της Δ.Ε. Αγίων Αναργύρων (με ταυτόχρονη κατάργηση της ΕΧΕ Κορησού-Ανατολικού Βιτίσιου-Νυμφαίου-Λιμνών Ζάζαρης & Χειμαδίτιδας) και ένταξη των υπόλοιπων τμημάτων της ΕΧΕ οι οποίες βρίσκονται αποκλειστικά εντός του δήμου Άργους Ορεστικού στην ΕΧΕ Όντριας-Βοΐου ή Βούρινου-Ασκίου.

5 ΥΠΟΔΟΜΕΣ

ΟΔΙΚΟΙ ΆΞΟΝΕΣ

Η ΠΔΜ με την κατασκευή της Εγνατίας Οδού και των κάθετων αξόνων που σύντομα ολοκληρώνονται, απέκτησε τη δυνατότητα να συνδεθεί όχι μόνο με τις όμορες Περιφέρειες και κατ'επέκταση με την υπόλοιπη Ελλάδα, αλλά ταυτόχρονα να αποτελεί πλέον πύλη εισόδου της ίδιας της χώρας για τα όμορα κράτη της Αλβανίας και της ΠΓΔΜ. Αυτό το πλεονέκτημα θα πρέπει να αξιοποιηθεί περαιτέρω με την κατασκευή όλων των απαραίτητων υποδομών που θα άρουν εναπομείναντες ενδοπεριφερειακούς περιορισμούς προς διευκόλυνση της εξωστρέφειας. Η σύνδεση των δυο κάθετων αξόνων και των μεθοριακών σταθμών Κρυσταλλοπηγής και Νίκης με βάση το προτεινόμενο έργο κατασκευής της σήραγγας Κλεισούρας προσφέρει έναν σύντομο, οικονομικό και ασφαλή τρόπο μετακίνησης ανθρώπων και μεταφοράς αγαθών τόσο ενδοπεριφερειακά όσο και προς τις γειτονικές χώρες.

Συμπερασματικά αναφορικά με τους οδικούς άξονες αναφέρεται επαρκώς η αναγκαιότητα ολοκλήρωσής τους αλλά πρέπει να επισημανθεί ειδικότερα η ολοκλήρωση του τμήματος Πτολεμαΐδα – Φλώρινα με διέλευση από το Αμύνταιο σύμφωνα με την συνάντηση εργασίας που [πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2011 στην Φλώρινα και η οποία επισυνάπτεται.](#)

Για τον άξονα Ε65 πρέπει να τονιστεί η απόλυτη προτεραιότητα της σύνδεσης του Ε65 με την Εγνατία Οδό (ολοκλήρωση δηλαδή του τμήματος Καλαμπάκας – Κηπουριού) και σύνδεση του τμήματος

αυτού με την Δεσκάτη. Για τους υπόλοιπους οδικούς άξονες υπάρχει επαρκής αναφορά [π.χ. Κοζάνη – Λάρισα]. Επίσης πρέπει να γίνει αναφορά για την αναγκαιότητα ανάπτυξης σταθμών μεταφόρτωσης (Logistics) στους κόμβους της Εγνατίας και στα σημεία συνδυασμένων μεταφορών.

ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ

Η ύπαρξη δυο αεροδρομίων σε κοντινή απόσταση δημιουργεί την ανάγκη εξεύρεσης τρόπων αξιοποίησης τους χωρίς να παρατηρούνται αλληλεπικαλύψεις κατά την προσφορά των υπηρεσιών τους. Στην διαδικασία αυτή θα πρέπει να συνεκτιμηθούν οι υφιστάμενες υποδομές, οι προοπτικές ανάπτυξης τόσο ως προς τη χωρική επέκταση όσο και προς την ανάπτυξη του μεταφορικού έργου στο οποίο μπορούν να ανταποκριθούν, καθώς επίσης και τη δυνατότητα διαπεριφερειακής ή διευρωπαϊκής δικτύωσης.

Το αεροδρόμιο του Άργους Ορεστικού εμφανίζει συγκριτικά πλεονεκτήματα έναντι αυτού της Κοζάνης καθώς διαθέτει μεγαλύτερο αεροδιάδρομο (το μήκος του ξεπερνά ακόμα και αυτό του αεροδρομίου “Μακεδονία”), εγκατεστημένο περιφερειακό σύστημα νυχτερινής προσέγγισης, δυνατότητα επέκτασης για τη δημιουργία νέων υποδομών, άμεση πρόσβαση στον κάθετο άξονα Σιάτιστα-Κρυσταλλοπηγή της Εγνατίας Οδού.

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Αναφορικά με το σιδηροδρομικό δίκτυο επισημαίνεται η αναγκαιότητα άμεσης υλοποίησης των προτεινόμενων σχεδιαζόμενων υποδομών δεδομένης της κεντροβαρικής θέσης της Περιφέρειας ως προς τις χώρες της νότιας βαλκανικής. Επιπρόσθετα επισυνάπτονται οι [Θέσεις ΤΕΕ/ΤΔΜ αναφορικά με το σιδηρόδρομο και τη συσχέτισή του με το Γ.Π.Σ. Δήμου Κοζάνης που κάνει αναφορά και για διαμετακομιστικό κέντρο καθώς επίσης και οι Παρατηρήσεις και προτάσεις επί του σταδίου Β2 της μελέτης του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Δήμου Κοζάνης.](#)

Είναι απαραίτητος ο σχεδιασμός ενός δικτύου σιδηροδρόμων που θα εξυπηρετεί τις υφιστάμενες αλλά κυρίως τις μελλοντικές ανάγκες έχοντας ως γνώμονα την καλύτερη διασύνδεση με άλλα μεταφορικά μέσα και κυρίως την δυνατότητα διασύνδεσης με δίκτυα άλλων χωρών.

Το ΠΠΧΣΑΑ προβλέπει τις σιδηροδρομικές συνδέσεις Αμυνταίου-Κοζάνης και Καλαμπάκας-Κοζάνης και προτείνει την κατασκευή της γραμμής Φλώρινα-Κρυσταλλοπηγή. Κρίνεται απαραίτητη η αναγνωριστική μελέτη για τη δυνατότητα ή μη της κατασκευής σιδηροδρομικής γραμμής Κοζάνης-Σιάτιστας-Άργους Ορεστικού-Κρυσταλλοπηγής στον άξονα της Εγνατίας Οδού. Η γραμμή δυνητικά θα μπορούσε να επεκταθεί εντός της Αλβανίας επικράτειας στον άξονα Κορυτσά-Τίρανα-Ντουμπρόβνικ συνδέοντας την ΠΔΜ με τις χώρες τις Αδριατικής.

Το πλάνο ανάπτυξης αυτού του δικτύου προσφέρει διασύνδεση των αστικών κέντρων της περιφέρειας με αυτά των όμορων χωρών, των ΒΙΠΑ και ΒΙΟΠΑ πλησίον των οποίων θα διέρχεται καθιστώντας τους χώρους αυτούς ελκυστικούς προς εγκατάσταση νέων βιομηχανιών, την

διασύνδεση με άλλα μέσα μεταφοράς (Εγνατία Οδός, αεροδρόμιο Άργους Ορεστικού). Επίσης η δημιουργία σταθμού μεταφόρτωσης στην περιοχή της Ιεροπηγής θα καθιστούσε ελκυστικότερη την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων σιδηρονικέλιου ακόμα και αυτών που βρίσκονται εντός της Αλβανικής επικράτειας.

6 ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ – ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Ένας από τους βασικούς κλάδους του πρωτογενή τομέα της Περιφέρειάς μας είναι η κτηνοτροφία και όσον αφορά τις κτηνοτροφικές ζώνες-περιοχές, κρίνεται απαραίτητη η διερεύνηση για εξειδίκευση των ζωνών που αναπτύσσονται, τόσο οι εγκαταστάσεις εκτροφείων γουνοφόρων ζώων, όσο και οι λοιπές κτηνοτροφικές ζώνες (χοιροτροφία, πτηνοτροφία, κλπ.), σε υποκείμενο επίπεδο χωροταξικού σχεδιασμού με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής (οικισμοί-ύπαιθρος).

Ο δεύτερος κλάδος του δευτερογενούς τομέα, όπως αναφέρεται στη μελέτη, στον οποίο εξειδικεύεται η Περιφέρεια παραμένει η γουνοποιία. Η διεύρυνση του κλάδου στην παραγωγή πρώτων υλών με την εκτροφή γουνοφόρων ζώων καταγράφεται ως μία από τις περισσότερο αναπτυσσόμενες δραστηριότητες. Από χωρική άποψη είναι χρήσιμο να λαμβάνεται υπόψη η δυνατότητα συνύπαρξης με άλλους ζωτικούς οικονομικούς κλάδους και οι τυχόν αρνητικές επιδράσεις σε αυτούς.

Η εκτροφή των γουνοφόρων ζώων παρουσίασε έντονη ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια στον άξονα Καστοριά-Σιάτιστα-Γρεβενά αλλά χωρίς να έχουν θεσπιστεί συγκεκριμένοι κανόνες και προδιαγραφές για τη χωροθέτηση τους. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι δυσάρεστες συνέπειες μιας συνεχιζόμενης σημειακής και άναρχης χωροθέτησης των μονάδων αυτών (οσμές, κίνδυνος επιμόλυνσης υπόγειων υδάτων κλπ) θα πρέπει να καθοριστούν συγκεκριμένες ζώνες ανάπτυξης. Στα πρότυπα των κτηνοτροφικών μονάδων οι ζώνες μπορούν να αναπτυχθούν σε δημόσιες και μη υψηλής παραγωγικότητας εκτάσεις, εντός των οποίων θα κατασκευάζονται με μέριμνα του δημοσίου οι απαραίτητες για τη λειτουργία των μονάδων υποδομές (δίκτυα ύδρευσης, αποχέτευσης, ηλεκτροδότησης κλπ).

Στο ΠΠΧΣΑΑ αναφέρεται η δυνατότητα χωροθέτησης Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιέργειών (ΠΟΑΥ) για τις οποίες θα πρέπει να μελετηθούν τρόποι ενίσχυσης και ενθάρρυνσης δημιουργίας νέων μονάδων. Η ύπαρξη περισσότερων και εντατικότερων μονάδων παραγωγής υδατοκαλλιέργειών θα μπορούσε να δημιουργήσει μια νέα δραστηριότητα στην περιοχή καθώς τα υποπαράγωγα ή ακόμα και τα ίδια τα παράγωγα της θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στην βιομηχανία παρασκευής ζωοτροφών για τα γουνοφόρα ζώα.

Ειδικότερα θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η ΑΧΕ Καστοριάς-Νεστορίου επισημαίνει και αναβαθμίζει τη δραστηριότητα της γουνοποιίας σε μεγαλύτερο βαθμό από αυτό που επιτρέπει η σύγχρονη καταγραφή, υποβαθμίζοντας παράλληλα άλλους αναπτυξιακούς τομείς. Αναφέρεται για παράδειγμα η Μεσοποταμία ως κέντρο ανάπτυξης της γουνοποιίας και δεν προβλέπει την ανάπτυξη του γεωργικού τομέα η οποία μπορεί να επιτευχθεί με την κατασκευή του υπο μελέτη αρδευτικού δικτύου με αφετηρία το φράγμα του Νεστορίου και δυνατότητα άρδευσης του μεγαλύτερου τμήματος των αγροκτημάτων που βρίσκονται εκατέρωθεν της κοίτης του Αλιάκμονα, φτάνοντας έως και τις περιοχές της Δ.Ε. Μανιάκων.

Ελλιπής είναι η αναφορά στην ρόλο που μπορεί να αποκτήσουν οι τεχνητές λίμνες του Πολυφύτου και του Ιλαρίωνα, με σκοπό την ενεργοποίηση ειδικών μορφών τουρισμού (αθλητικός, φυσιολατρικός τουρισμός, αλιευτικός) μέσα από την καλύτερη αξιοποίηση της με την εξασφάλιση κατάλληλων υποδομών για την ανάδειξη της παραλίμνιας ζώνης τους.

Ειδικά για την Περιφέρειά μας, λόγω της γεωμορφολογίας της και της έλλειψης θάλασσας, επιβάλλεται η ανάπτυξη διασυνοριακού τουρισμού, σε συνδυασμό με τις κατευθύνσεις που προτείνονται να αναπτυχθούν στο τρίγωνο Κοζάνη-Κορυτσά-Μπίτολα και σε συνδυασμό με την «αναδιαμόρφωση» του Ειδικού Πλαισίου για τον Τουρισμό, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη.

Η ΠΔΜ έχει το πλεονέκτημα να διαθέτει τρία χιονοδρομικά κέντρα με αρκετά διαφορετικά χαρακτηριστικά. Αποτελεί πλεονέκτημα καθώς θα μπορούσε με στοχευμένη ανάπτυξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε ενός από αυτά να προσφέρονται περισσότερες και καλύτερες υπηρεσίες χωρίς να αλληλοκαλύπτονται οι δραστηριότητες τους, προς όφελος και των τοπικών κοινωνιών. Το ΠΠΣΧΑΑ υιοθετεί κοινή αντιμετώπιση, περιοριζόμενο σε γενικές κατευθυντήριες γραμμές με αποτέλεσμα να χάνεται το προαναφερόμενο πλεονέκτημα. Το Χ/Κ Βασιλίτσας διαθέτει μεγάλο αριθμό αναβατήρων και πιστών αλλά ταυτόχρονα απέχει αρκετά από την πόλη των Γρεβενών. Το Χ/Κ Βιτσιίου απέχει 20 χιλιόμετρα από την πόλη της Καστοριάς αλλά οι υπηρεσίες που μπορεί σήμερα να προσφέρει περιορίζονται εξαιτίας του μικρού αριθμού αναβατήρων. Στη λογική αυτή μπορούν να αναπτυχθούν για παράδειγμα στο Χ/Κ Βασιλίτσας δραστηριότητες μαζικού τουρισμού με προσέλκυση επισκεπτών και από τις όμορες Περιφέρειες που στερούνται αντίστοιχων υποδομών, ενώ στο Χ/Κ Βιτσιίου θα μπορούσε να αναπτυχθεί η δραστηριότητα του προπονητικού αλπικού αθλητισμού παράλληλα με τις υπηρεσίες στους επισκέπτες της πόλης της Καστοριάς.

Στη χωροθέτηση των ζωνών ανάπτυξης του πρωτογενούς τομέα, στην Π.Ε Καστοριάς δεν εντάσσονται οι περιοχές των Κορεστέων και της π. κοινότητας Καστρακίου (Ιεροπηγή, Δενδροχώρι) στις οποίες υφίσταται έντονη κτηνοτροφική και γεωργική δραστηριότητα. Ιδιαίτερα στην περιοχή των Κορεστέων εξαιτίας και του ιδιαίτερου μικροκλίματος θα μπορούσε να αναπτυχθεί εκτός από την παραδοσιακή καλλιέργεια των φασολιών και η καλλιέργεια ορεινών οπωρώνων μήλου. Επίσης ζώνη κτηνοτροφίας θα μπορούσε να αναπτυχθεί στα οροπέδια της Ανατολικής πλευράς του Βιτσιίου (Οξυά, Πολυκέρασος, Περικοπή) τα οποία αποτελούν προσιτές και υψηλής ποιότητας βοσκήσιμες εκτάσεις.

Στο λεκανοπέδιο που εκτείνεται από τους νοτιοανατολικούς πρόποδες του Βιτσιίου (Δ.Ε. Αγίων Αναργύρων) έως τους παραλίμνιους οικισμούς (Μαυροχώρι, Πολυκάρπη, Τοιχίο) καλλιεργούνται αρκετές εκατοντάδες στρέμματα οπωρώνων (μήλα, αχλάδια) και μάλιστα τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν αυξητική τάση. Στην περιοχή αυτή δικαιολογείται η ανάπτυξη οργανωμένων παραγωγικών δραστηριοτήτων πρωτογενούς τομέα (ΠΟΑΠΔ) προκειμένου να ενισχυθεί και η προώθηση του επώνυμου μήλου Καστοριάς ως Προϊόν Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ).

7 ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Στο σχέδιο αναλύεται επαρκώς η παρούσα κατάσταση και οι προτεραιότητες αλλά επισημαίνεται παράλληλα ότι ο ρόλος της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και της Έρευνας στην περιοχή είναι ιδιαίτερα σημαντικός δεδομένου ότι ο ιστορικός και πολιτιστικός χώρος της Δυτικής Μακεδονίας πλήττεται

τις τελευταίες δεκαετίες σημαντικά από μία σειρά από διαρθρωτικές αδυναμίες οι οποίες έχουν επιδεινωθεί δραματικά κατά την πρόσφατη οικονομική κρίση όπως αποτυπώνεται σε ένα από τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στην έλλειψη νέων επενδύσεων, στα περιβαλλοντικά προβλήματα που συνδέονται με την εντατική αξιοποίηση των ορυκτών καυσίμων της περιοχής κλπ. Τα παραπάνω προβλήματα σε συνδυασμό με τις ραγδαίες αλλαγές στο ενεργειακό τοπίο που σχετίζονται με τη μείωση των διαθέσιμων ενεργειακών πόρων, την επιβολή σημαντικών περιορισμών στην παραγωγή για περιβαλλοντικούς λόγους και την απελευθέρωση στην αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας, οδηγούν σε μία αναπόφευκτη κοινωνική κρίση και υποβάθμιση της περιοχής.

Η παρουσία ενός ισχυρού περιφερειακού Πανεπιστημίου και ενός ισχυρού ΤΕΙ στην περιοχή συνεπικουρούμενο από το ΕΚΕΤΑ/ΙΔΕΧ αποτελεί μία αναντικατάστατα αναγκαία συνθήκη για να αντισταθμίσει τις παραπάνω απειλές προσφέροντας στη νέα γενιά τη δυνατότητα να παραμείνει στον τόπο της και να μπορέσει να αποκτήσει υψηλού επιπέδου εκπαίδευση σε γενικά αλλά και θέματα τοπικού ενδιαφέροντος όπως είναι η ενέργεια, το περιβάλλον, οι ανθρωπιστικές σπουδές, η πρωτογενής παραγωγή.

Βασικός στόχος είναι η καλλιέργεια επιστημονικών περιοχών που θα παράγουν κρίσιμη μάζα επιστημονικού δυναμικού για την κάλυψη των αναγκών της περιοχής και τη δημιουργία νέων δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας που θα συνεισφέρουν στη μετάλλαξη του παραγωγικού ιστού της περιοχής και στη δημιουργία νέων ευκαιριών απασχόλησης.

Επίσης δεν πρέπει να παραβλεφθεί ο ρόλος του Πανεπιστημίου και του ΤΕΙ για την πνευματική αναβάθμιση και ανάπτυξη της Περιφέρειας και την ισχυροποίησή της με στόχο την ισχυροποίηση των διεθνών σχέσεων με τις γειτονικές χώρες και τη διάχυση των οικουμενικών αξιών του Ελληνισμού. Ρόλος που θα ενισχύσει και την ακαδημαϊκή, ερευνητική, επιχειρηματική εξωστρέφεια της Δυτικής Μακεδονίας.

Από τη διεθνή εμπειρία, σε περιοχές όπου υπήρξε κατάρρευση ισχυρών βιομηχανικών δραστηριοτήτων, η δημιουργία και ανάπτυξη τοπικών Πανεπιστημίων ήταν καταλυτική για την εξομάλυνση των κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων και την μετάβαση σε μία νέα κοινωνική ισορροπία και ανάπτυξη.

8 ΕΝΕΡΓΕΙΑ – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το ΤΕΕ/ τμ. Δυτικής Μακεδονίας διατύπωσε προτάσεις οι οποίες επισυνάπτονται ως προς την αναγκαιότητα περιβαλλοντικής υποστήριξης ειδικά του ενεργειακού λεκανοπεδίου αλλά και για την «ενεργειακή φτώχεια» στην Δυτική Μακεδονία οι οποίες και επισυνάπτονται:

- [Επισημάνσεις για τις μετεγκαταστάσεις των οικισμών Μαυροπηγής, Ποντοκόμης, Ακρινής & Αναργύρων \(Δεκέμβριος 2014\)](#)
- [Διατύπωση προτάσεων ΤΕΕ/ΤΔΜ σχετικά με τη φορολόγηση του πετρελαίου θέρμανσης και τις επιπτώσεις στη Δυτική Μακεδονία \(Δεκέμβριος 2014\)](#)

- [Πρόταση για σύσταση Δομής Παρατηρητηρίου Αποκατάστασης Εδαφών \(Οκτώβριος 2014\)](#)
- [Ενδεικτική αποτύπωση δεσμεύσεων – υποχρεώσεων της ΔΕΗ Α.Ε. έναντι της κοινωνίας της Δυτικής Μακεδονίας, ως απόρροια των δραστηριοτήτων της στο μεγαλύτερο ενεργειακό κέντρο της Χώρας \(Μάιος 2014\)](#)
- [Αποτύπωση και αξιολόγηση των παραγωγικών και οικονομικών κλάδων της Δυτικής Μακεδονίας αναφορικά με την εξέλιξη της λιγνιτικής παραγωγής \(Ιανουάριος 2013\)](#)
- [ΤΕΕ/ΤΔΜ – Προσδιορισμός-Οριοθέτηση Μεταλιγνιτικής Εποχής για το ενεργειακό κέντρο Δυτ. Μακεδονίας \(Οκτώβριος 2012\)](#)
- [Προτάσεις ΤΕΕ/Τμ. Δυτικής Μακεδονίας για αξιοποίηση ξηρού λιγνίτη σε μικρής κλίμακας αποκεντρωμένα ενεργειακά συστήματα \(Ιούλιος 2012\)](#)
- [ΤΕΕ/ΤΔΜ – Εκτίμηση κόστους μετάβασης της Δυτικής Μακεδονίας σε καθεστώς χαμηλής λιγνιτικής παραγωγής \[Ιούλιος 2012\].](#)
- [Προτάσεις του ΤΕΕ/Τμ. Δυτικής Μακεδονίας προς ΥΠΕΚΑ για το πράσινο ταμείο και την πρόβλεψη ύπαρξης αποκεντρωμένων δομών περιβαλλοντικού ελέγχου \(Σεπτέμβριος 2011\)](#)
- [Θέσεις του ΤΕΕ/Τμ. Δυτικής Μακεδονίας για το Τέλος ΑΠΕ, λιγνιτικών σταθμών και μεγάλων υδροηλεκτρικών έργων \(Ιούλιος 2011\)](#)

Ως γενικότερη επισήμανση οι ζώνες εξόρυξης (σελ 104) καλύπτουν επαρκώς την ουσία των δραστηριοτήτων του ενεργειακού - λιγνιτικού άξονα Κοζάνη – Εορδαία – Αμύνταιο – Φλώρινα.

Οι μετεγκαταστάσεις των οικισμών Μαυροπηγής, Ποντοκόμης, Ακρινής, Αναργύρων πρέπει να ονοματισθούν καθώς και οι χώροι υποδοχής τους αφού έχουν ήδη καθορισθεί.

Ορισμένα σημεία επιπρόσθετα ως επισημάνσεις / παρατηρήσεις για τον κλάδο της ενέργειας όπως αναφέρονται στο τρέχουν υπό διαβούλευση σχέδιο:

- Ο τομέας της ενέργειας και αξιοποίησης της χρήσης λιγνίτη, παρόλο που χαρακτηρίζεται ως κύριος ως προς την σημαντικότητα του, αποτυπώνεται σε γενικό επίπεδο, ενώ απουσιάζουν θέματα όπως η εξέταση περιοχών που διαθέτουν λιγνιτικά κοιτάσματα τα οποία δεν έχουν τύχει αξιοποίησης έως σήμερα (γεγονός που αναφέρεται στην Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων), ή σημαντικών αλλαγών όπως πχ η παύση λειτουργίας του ΑΗΣ Καρδιάς περί το 2020 και η πιθανή επέκταση των εξορυκτικών δραστηριοτήτων στον χώρο αυτό.
- Επίσης σε ορισμένες περιπτώσεις δίδονται εξειδικευμένες προτεραιότητες ενώ σε άλλες η μελέτη παραμένει σε επίπεδο αποτύπωσης της κατάστασης.
- Η μελέτη περιέχει επισημάνσεις οι οποίες θα πρέπει να επανεξετασθούν και να αναδιατυπωθούν, όπως :
 - (Σελίδα 24) «Στον άξονα Αμύνταιο - Πτολεμαΐδα - Κοζάνη σημειώνεται η ουσιαστικότερη ποιοτική επιβάρυνση της ατμόσφαιρας σε ρύπους που αφορά σε μεγάλο βαθμό στην ιπτάμενη τέφρα που εκκλύμπουν οι ΑΗΣ της ΔΕΗ, κάνοντας χρήση λιγνίτη». Δεν υπάρχει διάκριση της ρύπανσης που προκαλείται από τους ΑΗΣ και

αυτής από τα ορυχεία, ενώ αναφέρεται ως κυρίαρχο περιβαλλοντικό θέμα η ιπτάμενη τέφρα χωρίς να εξετάζονται οι υπόλοιποι συμβατικοί ρύποι.

- (Σελίδα 33) Αναφέρονται ως ενεργειακά κέντρα οι 5 υφιστάμενοι ΑΗΣ, χωρίς την διάκριση της χωρικής αλλαγής τους ΑΗΣ Πτολεμαΐδας με την λειτουργία της νέας μονάδας Πτολεμαΐδα V.
- (Σελίδα 62) «*Πρωώθηση προγραμμάτων αποκατάστασης του τοπίου και εξεύρεσης εναλλακτικών χρήσεων στις περιοχές εξοφλημένων εκμεταλλεύσεων των ορυκτών πρώτων υλών με τρόπο που να συνεκτιμώνται οι λειτουργίες του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος της εγγύς περιοχής τους. Ειδικότερα, στις περιοχές των εξοφλημένων λιγνιτικών πεδίων είναι σκόπιμη η σύνταξη ολοκληρωμένου σχεδίου αποκατάστασης και επανάχρησης με προτεραιότητες χρήσεων την εγκατάσταση ΑΠΕ, οργανωμένων παραγωγικών δραστηριοτήτων που συνάδουν με το χαρακτήρα αυτών των εδαφών καθώς και δράσεων προώθησης της βιομηχανικής κληρονομιάς της περιοχής».* Δεν τεκμηριώνεται η θέσπιση της προτεραιότητας ενώ δεν παρουσιάζεται ως κυρίαρχο ζήτημα ο κεντρικός σχεδιασμός της «μεταλιγνιτικής εποχής» και της αξιοποίησης των αποκατεστημένων εδαφών ως αποτέλεσμα της συνεργασίας όλων των εμπλεκόμενων φορέων σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. **Η εγκατάσταση ΑΠΕ ή η καλλιέργεια ενεργειακών φυτών στα εδάφη των εξοφλημένων εκμεταλλεύσεων δεν είναι αυτονόητο ότι προκρίνονται ιδιαίτερα πριν την ολοκλήρωση της σχετικής μελέτης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας για την μεταλιγνιτική περίοδο.**
- (Σελίδα 73) «*Απαιτείται η προώθηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων που αφενός θα αναδεικνύουν τον υποστηρικτικό και προωθητικό αναπτυξιακό ρόλο της Πτολεμαΐδας και αφετέρου θα διασφαλίζουν την απαιτούμενη ποιότητα ζωής των κατοίκων και την παραμονή τους στην περιοχή. Ειδικότερη έμφαση πρέπει να δοθεί σε ζητήματα περιβαλλοντικής υποβάθμισης και αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της ηλεκτροπαραγωγής στην πόλη και την ευρύτερη περιοχή της Πτολεμαΐδας, με στόχο τη διαμόρφωση συνθηκών υγιεινής πόλης, καθώς και στη συνολική βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και της εικόνας της πόλης, μέσω δράσεων ολοκληρωμένου αστικού σχεδιασμού».* Η αναφορά ότι η πόλη της Πτολεμαΐδας δεν κατέχει συνθήκες υγιεινής πόλης κρίνεται ως ατυχής.

Επίσης ως προς την Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, για την οποία επισημαίνουμε ότι δεν ευθύνεται η μελετητική ομάδα αλλά οι κεντρικές κατευθυντήριες γραμμές ως προς την παράθεση των παρακάτω απόψεων:

- Στην σελίδα 88 ως προοπτική ανάπτυξης στον τομέα της ανάπτυξης δίδεται ο «*Εκσυγχρονισμός των μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη και σταδιακή μείωση της συμμετοχής του λιγνίτη στο ενεργειακό ισοζύγιο*». Δεν υπάρχει σύνδεση με την απαίτηση εθνικού μακροχρόνιου ενεργειακού σχεδιασμού, την ενεργειακή ασφάλεια της χώρας καθώς και την αξιοποίηση εγχώριων πλουτοπαραγωγικών πηγών.
- (Σελίδα 106) «*Στον τομέα του ηλεκτρισμού παρατηρείται περιορισμένη ανάπτυξη δικτύων τηλεθέρμανσης και εγκατάστασης μονάδων συμπαραγωγής ηλεκτρισμού και θερμότητας (ΣΗΘ), κύρια λόγω της σχετικά μικρής ζήτησης για*

Θερμική ενέργεια άρα και περιορισμένου επενδυτικού ενδιαφέροντος αλλά και της έλλειψης των σχετικών υποδομών» Δεν υπάρχει αναφορά στις δυνατότητες μικρών τηλεθερμάνσεων ή τριπαραγωγής ενώ δεν υπάρχει αναφορά στην απουσία δυνατοτήτων χρήσης φυσικού αερίου που αποτελεί και τον κανόνα σε τέτοιου είδους εφαρμογές.

- (Σελίδα 106) «Σύσταση *Forum* για την εφαρμογή της Εθνικής Πολιτικής Αξιοποίησης των Ορυκτών Πρώτων Υλών (ΟΠΥ)». Δεν υπάρχει αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο σύστασης και στο περιεχόμενο των δραστηριοτήτων.

Επισημαίνεται ακόμη ότι δεν αναδεικνύεται ο ρόλος του Trans Adriatic Pipeline και των δυνατοτήτων υποστήριξης με φυσικό αέριο της θέρμανσης των περιοχών από τους οποίους διέρχεται αλλά και των δυνατοτήτων χρήσης του από τους ΑΗΣ καθώς επίσης και την πιθανή υποστήριξη ζωνών στήριξης της επιχειρηματικότητας (ΒΙΟΠΑ – ΒΙΠΕ).

Για το ΤΕΕ/τμ. Δυτικής Μακεδονίας

Ο Πρόεδρος της Δ.Ε.

Δημήτριος Μαυροματίδης